

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 536/2018-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. januára 2019 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť advokáta [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Bacsóom, advokátska kancelária, Žriedlová 28, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 29/2017 a jeho uznesením z 13. apríla 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 29/2017 uznesením z 13. apríla 2018 p o r u š i l základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Okresného súdu Košice II č. k. 3 T 29/2017-2253 z 13. apríla 2018 z r u š u j e a vec v r a c i a na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 488,13 € (slovom štyristoosemdesiatosem eur a trinásť centov), ktorú j e Okresný súd

Košice II p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. Tibora Bacsóa, advokátska kancelária, Žriedlová 28, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 536/2018-17 z 15. novembra 2018 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť advokáta [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 29/2017 a jeho uznesením z 13. apríla 2018.

2. Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ v podanej sťažnosti a okresný súd vo vyjadrení zo 4. decembra 2018 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

3. Zo sťažnosti vyplýva, že opatrením okresného súdu sp. zn. 8 Tp 56/2016 bol sťažovateľ ustanovený za obhajcu obvinenému stíhanému pre zločin sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 3, pokračovací zločin sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 3 a pokračovací prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 2 Trestného zákona. Trestná vec proti obvinenému bola okresným súdom vedená pod sp. zn. 3 T 29/2017.

4. Z dôvodu ukončenia povinnej obhajoby v tejto trestnej veci si sťažovateľ vyúčtovaním trov obhajoby z 21. augusta 2017 uplatnil odmenu vo výške 11 326,16 €. Uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu sp. zn. 3 T 29/2017 z 23. októbra 2017 bola sťažovateľovi priznaná odmena vo výške 2 471,19 €.

5. Uznesením sudcu okresného súdu sp. zn. 3 T 29/2017 z 13. apríla 2018 bola sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu zamietnutá. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 19. apríla 2018.

V odôvodnení uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu bolo uvedené, že sťažovateľovi nebola zvýšená tarifná odmena o jednu tretinu (ako si to vyúčtoval a uplatnil), lebo sa na neho nevzťahuje § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) s odôvodnením, že toto ustanovenie sa nepoužije, ak spojenie vecí na spoločné prejednanie vyplýva zo zákona. V danej trestnej veci došlo údajne k takému spojeniu skutkov, ktoré vyplýva priamo z § 18 a § 21 Trestného poriadku.

Ďalej podľa odôvodnenia napadnutého uznesenia nebola priznaná sťažovateľovi odmena (ale ani režijný paušál) za dvadsaťšesť úkonov zaistenia vecí v čase od 19. októbra 2016 do 9. februára 2017, keďže pri týchto príležitostiach vraj nedošlo k žiadnemu konkrétnemu úkonu právnej služby, pričom sťažovateľ, resp. jeho koncipientka boli prítomní iba pri odpečatení igelitových vreciek obsahujúcich veci vydané obvineným 10. októbra 2016. Nedošlo teda vraj k žiadnemu konkrétnemu úkonu právnej služby, ale iba k mechanickému spísaniu zoznamu vydaných vecí a obvinenému zo strany sťažovateľa vraj nebola poskytnutá žiadna právna služba, za ktorú by mu patrila odmena. Pri spisovaní zoznamu sa prítomná koncipientka k ničomu nevyjadrovala, nič nenavrchovala, jej úloha bola iba kontrolná, čím poukázala na nedôveru smerom k vyšetrovateľovi. Sťažovateľ tieto úkony nesprávne nazval zaistením vecí, lebo k zaisteniu došlo iba 10. októbra 2016 a v ďalšom išlo už len o mechanické spísanie zoznamu zaistených vecí.

Z napadnutého uznesenia tiež vyplýva, že nebola priznaná odmena a režijný paušál ani za úkon spočívajúci v žiadosti o prepustenie z väzby z 31. júla 2017 s odôvodnením, že žiadosť o prepustenie z väzby a úkon spočívajúci v písomnom sľube obvineného (tak isto z 31. júla 2017) vypracovaný sťažovateľom sa týkajú tej istej požiadavky a treba ich považovať za duplicitné.

V uznesení sudcu okresného súdu sa zdôrazňuje v súvislosti s nepriznaním odmeny za žiadosť o prepustenie obvineného z väzby, že podaním obžaloby sa stal „pánom sporu“

okresný súd (v prípravnom konaní mal toto postavenie prokurátor). Pokiaľ obvinený podá v konaní pred súdom prostredníctvom obhajcu žiadosť o prepustenie z väzby, o tejto nerozhoduje najprv prokurátor a neposúva ju súdu (iba sa k nej vyjadruje). Je na úvahe obvineného, či svoju žiadosť podporí aj niektorým z inštitútov podľa § 80 ods. 1 písm. a), b) alebo c) Trestného poriadku. V kladnom prípade žiadosť o prepustenie z väzby a ponuka náhrady väzby tvoria jeden celok, o ktorom súd rozhodne komplexne, a preto obhajcovi patrí odmena iba za jeden úkon právnej služby.

Ďalej sudca okresného súdu k námietke nesprávneho určenia tarifnej odmeny pri spojení vecí uviedol, že v prípravnom konaní sa postupovalo v súlade so zákonom, keď sa spojili tri samostatné trestné činy obvineného na spoločné konanie a prokurátor podal potom jednu obžalobu, a nie tri samostatné obžaloby.

Napokon k námietke nepriznania odmeny za dvadsaťšesť úkonov právnej služby v súvislosti so zaistením vecí sudca okresného súdu uviedol, že podľa obsahu vyšetrovacieho spisu je na 177 stranách zadokumentovaný zoznam vecí vydaných obvineným 10. októbra 2016. Dňa 19. októbra 2016 bolo za účasti koncipientky sťažovateľa začaté s odpečatením igelitových vreciek, v ktorých sa predmetné veci od 10. októbra 2016 nachádzali. Zoznam vecí bol s prestávkami ukončený 9. februára 2017 o 20.30 h za účasti koncipientky. Účasť obhajcu pri tomto procese nebolo možné objektívne a spravodlivo zahrnúť do práva na obhajobu. Prítomnosť obhajcu na tomto úkone nezodpovedá zákonnej požiadavke, aby advokát postupoval s odbornou starostlivosťou, čestne, svedomito, primeraným spôsobom, dbal na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

6. Podľa presvedčenia sťažovateľa uznesením sudcu okresného súdu došlo k porušeniu jeho označených práv podľa ústavy a dohovoru.

V časti nepriznania odmeny za dvadsaťšesť úkonov právnej služby týkajúcich sa zaistenia vecí podľa sťažovateľa nezodpovedá skutočnosti tvrdenie, podľa ktorého nedošlo k žiadnemu právnemu úkonu právnej služby. Bagatelizovať tento vyšetrovací úkon, resp. opisovať ho ako „*odpečatovanie igelitových vreciek a mechanické spisovanie zoznamu vydaných vecí*“, je nenáležité. Rovnako tvrdenie o tom, že obhajca neposkytol pri týchto úkonoch žiadnu právnu službu, keďže sa pri spísaní zoznamu k ničomu nevyjadroval, nič nenavrhol, ako aj tvrdenie o tom, že jeho úloha bola iba kontrolná, sú nesprávne

a nekorešpondujú s príslušnou právnou úpravou. Išlo o úkony vykonané vyšetrovateľom a advokát sa ich zúčastnil. Podľa sťažovateľa treba zdôrazniť, že podávanie prípadných návrhov v rámci jednotlivých vyšetrovacích úkonov je právom, a nie povinnosťou advokáta. Vyšetrovateľ sa na základe zásady voľného hodnotenia dôkazov a zásady náležitého zistenia skutkového stavu rozhodol pre zaistenie vecí, pričom súčasťou zaistenia vecí je aj spísanie zoznamu zaistených vecí. Na daný úkon bol sťažovateľ predvolaný a tohto úkonu sa zúčastnil. Ak daný úkon smeruje k náležitému zisteniu stavu vecí, je takýto úkon vyšetrovacím úkonom, ktorého sa má procesná strana možnosť zúčastniť. Výslovný pokyn obvineného pre sťažovateľa, aby sa úkonu zúčastnil, bol pre sťažovateľa záväzný, lebo inak by sa dopustil disciplinárneho previnenia.

Inštitút zaistenia vecí je procesným úkonom opísaným v Trestnom poriadku, je teda vyšetrovacím úkonom. Úlohou obhajcu je (okrem iného) v záujme obhajoby klienta zisťovať, či pri vykonávaní úkonov trestného konania neboli porušené procesné predpisy, a práve túto úlohu plnila obhajoba účasťou na sporných úkonoch.

Kontradiktórnosť trestného konania charakterizuje aktivita strán, ktoré majú právo podstatne ovplyvňovať priebeh dokazovania. Kontradiktórnosť je porušená v prípade, ak rozhodujúci orgán hodnotí určité úkony tak, ako sa to stalo v tomto prípade. Vyplývalo by z toho, že advokát pri takomto úkone nemal byť, keďže vraj nejde o úkon právnej pomoci. Z logiky uznesenia teda vyplýva, že účasť obvineného alebo jeho obhajcu na takomto úkone nie je nutná, resp. ani možná. Neprítomnosťou na takomto úkone by bola porušená materiálna, resp. formálna obhajoba ako právo obvineného na obhajobu. Orgány činné v trestnom konaní a súdy musia svojou činnosťou právo obhajoby obvinenému garantovať, nie teda ju obmedzovať. Obvinený má právo byť prítomný pri vykonávaní dôkazov a uvádzať k nim pripomienky. Ide o právo obvineného a jeho obhajcu, nie však o povinnosť (napr. pripomienkovať vyšetrovací úkon, resp. vyjadrovať sa k nemu, ako to uvádza okresný súd).

Okresný súd podľa sťažovateľa v napadnutom uznesení v podstate hodnotí odborné znalosti a skúsenosti obhajcu, určuje spôsob, ako viesť obhajobu (kladenie otázok, aktivita obhajcu pri vyšetrovacom úkone), a porušuje tým právo na obhajobu. Obhajca nielenže nemá povinnosť, ale priamo nesmie uvádzať skutočnosti, ktoré by obvinenému priťažovali a ktoré by boli v jeho neprospech, k čomu v danom prípade mohlo dôjsť.

Na uskutočnenie trestného konania treba v niektorých prípadoch zabezpečiť aj veci dôležité pre trestné konanie ako dôkazné prostriedky. O vydaní veci sa podľa Trestného poriadku spíše zápisnica (teda nie „*odpečatenie igelitových vreciek*“, ako to konštatuje okresný súd), ktorá musí obsahovať opis vy danej, resp. odňatej veci. Osobe, ktorá vec vydala alebo ktorej vec bola odňatá, sa vydá potvrdenie o prevzatí veci, ako aj odpis zápisnice. V zápisnici o prevzatí zaistenej veci sa musia uviesť dostatočne presné opisy vecí. V trestnom konaní sa má klásť vysoký dôraz na procesné zdokumentovanie vykonaných dôkazov, teda presné spisovanie zápisníc, pretože pochybenia pri spisovaní zápisnice môžu viesť nielen k relatívnej, ale aj absolútnej neplatnosti toho-ktorého dôkazu. Presne to bolo účelom účasti obhajoby na tomto vyšetrovacom úkone.

Okresný súd nepriznal odmenu (ale ani režijný paušál) ani za spísanie žiadosti o prepustenie z väzby z 31. júla 2017 s odôvodnením, že žiadosť o prepustenie z väzby a písomný sľub z toho istého dňa vypracovaný sťažovateľom sa týkajú jednej a tej istej veci a sú duplicitné.

Ústavný súd už konštatoval, že právny poriadok pozná ako samostatný inštitút žiadosť o prepustenie na slobodu, ktorou sa obvinený môže domáhať prepustenia na slobodu, argumentujúc neexistenciou väzobných dôvodov, a súčasne popri tomto inštitúte existujú v Trestnom poriadku prostriedky, ktorými možno väzbu nahradiť (ako samostatné inštitúty). Medzi uvedené prostriedky patrí aj peňažná záruka, dohľad probačného a mediačného úradníka a písomný sľub. V týchto prípadoch obvinený vôbec nemusí spochybňovať existenciu dôvodov väzby, pretože tvrdí, že účel jeho väzby je možné dosiahnuť aj miernejšími prostriedkami, a to napr. zárukou, písomným sľubom, dohľadom alebo peňažnou zárukou (sp. zn. I. ÚS 364/08 z 29. januára 2009).

Okresný súd nepriznal sťažovateľovi napokon ani zvýšenie odmeny o jednu tretinu podľa § 13 ods. 3 vyhlášky.

Podľa § 18 ods. 1 Trestného poriadku o všetkých trestných činoch toho istého obvineného a proti všetkým obvineným, ktorých trestné činy spolu súvisia, sa môže vykonať spoločné konanie. Práve táto dispozičná právomoc orgánov činných v trestnom konaní dáva možnosť (nie teda povinnosť) veci spojiť na spoločné konanie. To vylučuje možnosť aplikácie § 13 ods. 4 vyhlášky. V skutočnosti sa správne mal aplikovať § 13 ods. 3 vyhlášky.

6.1 Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 29/2017 porušil základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Okresného súdu Košice II sp. zn. 3 T 29/2017 z 13. apríla 2018 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva úhradu trov právneho zastúpenia, ktorú je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. Tibora Bacsó, Žriedlová, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

7. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu sp. zn. 1 SprV 779/2018 zo 4. decembra 2018 doručeného ústavnému súdu 10. decembra 2018 vyplýva, že ako orgán riadenia a správy súdu sa necíti oprávnený posudzovať vecnú stránku sťažnosti, keďže táto sa vzťahuje na rozhodnutie okresného súdu. Napriek uvedenému je však toho názoru, že okresný súd sa v rozhodnutí opieral o vykonané dôkazy a rozhodol v súlade s platnými právnymi predpismi, a preto považuje sťažnosť za neopodstatnenú. V prílohe zasiela vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá v danej veci rozhodovala.

7.1 Z vyjadrenia zákonnej sudkyne z 30. novembra 2018 adresovaného predsedovi okresného súdu vyplýva, že sťažnosť bola ústavnému súdu podaná skôr (13. júna 2018), ako bola vyhotovená (18. júna 2018). Trvá na dôvodoch uvedených v uzneseniach okresného súdu sp. zn. 3 T 29/2017 z 23. októbra 2017 a 13. apríla 2018. Pre ilustráciu vyváženosti a opodstatnenosti rozsahu poskytnutej právnej služby vo vzťahu k rozsahu a závažnosti stíhanej trestnej činnosti poukazuje na právoplatný rozsudok sp. zn. 3 T 29/2017 z 1. marca 2018, ktorý aj pripája. Pripája ďalej fotokópiu prvých šiestich listov zoznamu vydaných vecí z 19. októbra 2016 z celkového počtu stosedemdesiatsedem. Okresný súd neposudzoval kvalitu poskytovanej právnej služby, ale dôvodnosť jej rozsahu vzhľadom na skutočnosť, že obvinený bol v tejto veci v danom čase v rámci prípravného konania stíhaný za skutky, ktoré sa týkali siedmich motorových vozidiel, a aj podaná obžaloba zodpovedala tomuto rozsahu konania obvineného.

8. Z repliky právneho zástupcu sťažovateľa z 20. decembra 2018 doručenej ústavnému súdu elektronicky toho istého dňa vyplýva, že s vyjadrením okresného súdu, podľa ktorého sa tento opieral o vykonané dôkazy a rozhodol v súlade s platnými právnymi predpismi, nesúhlasí. Práve z odôvodnenia sťažnosti vyplývajú tvrdenia, na základe ktorých sa sťažovateľ domáha právnej ochrany. Tvrdenia zákonnej sudkyne sa netýkajú prejednávanej veci. Sťažovateľ naďalej zotrváva na tom, že okresný súd posudzoval kvalitu poskytovanej právnej služby, hoci na to nemal oprávnenie, a zasiahol do práv sťažovateľa. Tvrdenia o tom, za čo bolo vznesené obvinenie a za čo bola následne podaná obžaloba, nesúvisia s meritom veci. Sťažovateľ napokon požaduje náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v celkovej výške 488,13 €, a to za 3 úkony právnych služieb v sume po 153,50 € a za 3 režijné paušály v sume po 9,21 €. Trovy majú byť uhradené na účet právneho zástupcu sťažovateľa.

II.

9. Z uznesenia okresného súdu č. k. 3 T 29/2017-2253 z 13. apríla 2018 vyplýva, že ním bola zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu sp. zn. 3 T 29/2017 z 23. októbra 2017.

Podľa konštatovania okresného súdu prokurátor podal na obvineného obžalobu pre zločin sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 3, pokračovací zločin sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 3 a pokračovací prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 2 Trestného zákona.

Podľa názoru okresného súdu okamihom podania obžaloby sa „pánom sporu“ (*dominus litis*) stal okresný súd, kým v prípravnom konaní mal túto pozíciu prokurátor.

Pokiaľ obvinený v konaní pred súdom podá prostredníctvom obhajcu žiadosť o prepustenie z väzby, nerozhoduje najprv o nej prokurátor a neposúva ju súdu, iba sa k nej vyjadruje. Je vecou úvahy obvineného, či žiadosť podporí aj niektorým z inštitútov náhrady väzby podľa § 80 ods. 1 Trestného poriadku. V kladnom prípade žiadosť o prepustenie z väzby a ponuka náhrady väzby tvoria jeden celok, o ktorom súd rozhodne komplexne. Obhajcovi preto patrí odmena a náhrada hotových výdavkov iba za jeden úkon právnej služby. Vyšší súdny úradník teda postupoval správne v súvislosti s touto námietkou sťažovateľa.

Pokiaľ ide o námietku zvýšenia tarifnej odmeny pri spojení dvoch alebo viacerých vecí, treba poukázať na § 18 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého o všetkých trestných činoch toho istého obvineného a proti všetkým obvineným, ktorých trestné činy spolu súvisia, sa môže vykonať spoločné konanie, ak to zrejme nebude brániť ukončeniu veci v primeranej lehote. Ďalej je podstatný § 13 ods. 3 advokátskej tarify, podľa ktorého pri spojení dvoch alebo viacerých vecí sa základná sadzba tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou zvyšuje o jednu tretinu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v spojených veciach, ale tiež § 13 ods. 4 vyhlášky, podľa ktorého ustanovenie ods. 3 sa nepoužije, ak spojenie vecí na spoločné prejednanie vyplýva zo zákona. V takej veci sa určí výška tarifnej odmeny podľa veci, ktorej hodnota je najvyššia.

Orgány činné v trestnom konaní postupovali v prípravnom konaní v súlade s už citovaným zákonným ustanovením, keď spojili tri samostatné trestné činy obvineného na spoločné konanie a prokurátor podal jednu obžalobu (nie tri samostatné obžaloby).

Pokiaľ ide o námietku nepriznania odmeny v súvislosti s prítomnosťou obhajoby pri „*odpečatení igelitových vreciek*“, treba uviesť, že medzi základné zásady trestného konania patrí právo na obhajobu. Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, má právo na obhajobu. Podstatou práva na obhajobu je zabezpečenie obhajovania práv obvineného tak, aby v konaní boli objasnené aj všetky skutočnosti svedčiacie v prospech obvineného a aby sa na ne v konaní a pri rozhodovaní prihliadalo. Obhajca zastupuje obvineného pri úkonoch v trestnom konaní, ktoré obvinený vykonáva ako subjekt trestného konania, resp. ako strana, ak to umožňuje povaha veci.

Podľa § 213 ods. 2 prvej vety Trestného poriadku obhajca má právo od vznesenia obvinenia zúčastniť sa úkonov, ktorých výsledok môže byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom, iba ak vykonanie úkonu nemožno odložiť a obhajcu o tom vyrozumieť.

V prejednávanej veci ide od vznesenia obvinenia o tri trestné činy, ktoré pozostávajú z desiatich skutkov, pričom všetky sa týkajú siedmich motorových vozidiel.

10. Z obsahu vyšetrovacieho spisu vyplýva, že na č. l. 789 – 966 (spolu na 177 stranách) je zadokumentovaný „*Zoznam vydaných vecí*“ obvineným 10. októbra 2016, ale aj to, že 19. októbra 2016 bolo za účasti koncipientky sťažovateľa začaté s „*odpečatím*

igelitových vreciek“, v ktorých sa predmetné veci od 10. októbra 2016 nachádzali. Podľa č. 1. 966 bol vyšetrovateľom za účasti koncipientky zoznam vecí s prestávkami ukončený 9. februára 2017 o 20.30 h.

Výzvy na možnosť preštudovania vyšetrovacieho spisu boli stranám doručené ako prvé 24. februára 2017.

Sťažovateľ v podanej sťažnosti poukázal v tejto súvislosti na požiadavku obvineného, ktorou sa riadil. Túto požiadavku obvineného nie je možné zahrnúť objektívne a spravodlivo do práva na obhajobu vo veci, predmetom ktorej je „iba“ sedem konkrétnych motorových vozidiel. Je absolútne evidentné, že prítomnosť obhajoby na tomto úkone, za ktorý sťažovateľ vyúčtoval celkovú odmenu vo výške 6 665,43 €, nezodpovedá zákonnej požiadavke, aby advokát postupoval s odbornou starostlivosťou, konal čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dbal na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných služieb [§ 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov].

III.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

14. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (II. ÚS 272/08).

Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (I. ÚS 198/07, Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. septembra 1997).

15. Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi prislúcha zásadne týmto súdom. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne preskúmava rozhodnutie všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08).

16. Sťažovateľ je presvedčený, že mu patrila odmena za poskytnutú obhajobu vo vyššej sume, než mu bola uzneseniami okresného súdu priznaná. Trvá na tom, že mu patrila odmena za spísanie žiadosti o prepustenie z väzby, ako aj za spísanie žiadosti o nahradenie väzby prijatím sľubu obvineného. Ďalej je presvedčený, že sa mala zvýšiť tarifná odmena z dôvodu, že došlo k spojeniu viacerých trestných vecí na spoločné prejednanie, ktoré nevyplývalo zo zákona. Napokon namieta nepriznanie odmeny za účasť obhajoby pri „*odpečatení igelitových vreciek*“, ktoré trvalo od 19. októbra 2016 do 9. februára 2017.

17. Predseda okresného súdu poukazuje na (podľa neho) dostatočné odôvodnenie uznesenia okresného súdu, ktoré považuje zo všetkých hľadísk za správne.

17.1 Zákonná sudkyňa zdôrazňuje, že sťažnosť vyhotovená 18. júna 2018 nemohla byť podaná ústavnému súdu 13. júna 2018. Ďalej považuje za dôležité, že okresný súd neposudzoval kvalitu právnej služby, ale dôvodnosť jej rozsahu, a to v súvislosti so skutkami týkajúcimi sa siedmich motorových vozidiel.

18. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že v skutočnosti bola sťažnosť osobne doručená do podateľne ústavného súdu nie 13. júna 2018 (ako je to nesprávne uvedené v uznesení ústavného súdu č. k. II. ÚS 536/2018-17 z 15. novembra 2018), ale 18. júna 2018, teda v rovnaký deň, ako je datovaná. K omylu došlo v dôsledku nedostatočného odtlačku dátumovej pečiatky ústavného súdu, z ktorého sa zdalo, že k doručeniu došlo 13. júna 2018.

19. K namietanému nepriznaniu osobitnej odmeny za spísanie žiadosti o prepustenie z väzby, ako aj za spísanie žiadosti o nahradenie väzby prijatím sľubu obvineného

Sťažovateľ uvádza, že mu nebola priznaná odmena a režijný paušál za úkon spočívajúci v žiadosti o prepustenie z väzby z 31. júla 2017. Ústavný súd pritom už konštatoval, že právny poriadok pozná ako samostatný inštitút žiadosť o prepustenie na slobodu, pričom súčasne existujú v Trestnom poriadku aj prostriedky, ktorými možno väzbu nahradiť. Medzi takéto prostriedky patrí aj písomný sľub. V týchto prípadoch obvinený vôbec nemusí spochybňovať existenciu dôvodov väzby, pretože tvrdí, že účel jeho väzby možno dosiahnuť aj miernejšími prostriedkami (sp. zn. I. ÚS 364/08 z 29. januára 2009).

Okresný súd v uznesení č. k. 3 T 29/2017-2253 z 13. apríla 2018 v tejto súvislosti uvádza, že žiadosť o prepustenie z väzby a ponuka náhrady väzby tvoria jeden celok, o ktorom súd rozhodne komplexne, a preto obhajcovi patrí odmena a náhrada hotových výdavkov iba za jeden úkon právnej služby.

Podľa § 72 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku rozhodnutím o väzbe sa rozumie rozhodnutie o prepustení z väzby a o zamietnutí žiadosti o prepustenie obvineného z väzby; za takúto žiadosť sa považuje aj žiadosť o nahradenie väzby.

Podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak obvinený dá písomný sľub, že povedie riadny život, najmä že sa nedopustí trestnej činnosti a že splní povinnosti a dodrží obmedzenia, ktoré sa mu uložia, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje sľub vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočný a prijme ho.

Z uvedených ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že právny poriadok Slovenskej republiky pozná ako samostatný inštitút žiadosť o prepustenie na slobodu, ktorou sa obvinený môže domáhať prepustenia na slobodu, argumentujúc neexistenciou väzobných dôvodov, a súčasne popri tomto inštitúte v Trestnom poriadku existujú prostriedky, ktorými možno väzbu nahradiť. Medzi uvedené prostriedky patrí aj peňažná záruka (§ 81 Trestného

poriadku) a dohľad probačného a mediačného úradníka nad obvineným [§ 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku]. V týchto prípadoch obvinený vôbec nemusí spochybňovať existenciu dôvodov väzby, ale tvrdí, že účel jeho väzby je možné dosiahnuť aj miernejšími prostriedkami, napr. zárukou záujmového združenia občanov alebo dôveryhodnej osoby, písomným sľubom, dohľadom probačného a mediačného úradníka alebo peňažnou zárukou (I. ÚS 364/08).

Zo skutkového hľadiska je nesporné, že sťažovateľ ako obhajca 31. júla 2017 vypracoval jednak žiadosť o prepustenie z väzby, ale tiež žiadosť o nahradenie väzby písomným sľubom. Rovnako je nesporné, že v rámci zákonného postupu bolo povinnosťou okresného súdu o oboch týchto žiadostiach rozhodovať súčasne a *uno actu*. Správne sa preto uvádza v uznesení okresného súdu, že žiadosť o prepustenie z väzby a ponuka náhrady väzby tvoria jeden celok, o ktorom súd rozhodne komplexne.

Na rozdiel od „sudcovského“ pohľadu na vec z „obhajcovského“ hľadiska spôsob argumentácie v oboch týchto žiadostiach musí byť z povahy veci nevyhnutne výrazne odlišný, a to aj napriek tomu, že obe žiadosti sledujú v konečnom dôsledku rovnaký cieľ (prepustenie obvineného z väzby). Žiadosť o prepustenie z väzby je spravidla založená na tvrdení o neexistencii dôvodov na ďalšie trvanie väzby. Naproti tomu žiadosť o nahradenie väzby niektorou zo záruk priamo vychádza z toho, že dôvody väzby i naďalej trvajú, avšak vzhľadom na konkrétne okolnosti je možné väzbu nahradiť miernejšími prostriedkami. Oba typy žiadostí sú teda založené na výrazne odlišných skutkových a právnych dôvodoch. Z „obhajcovského“ hľadiska preto rozhodne nejde o jeden celok, a to aj napriek tomu, že sa oboma typmi žiadostí sleduje v konečnom dôsledku rovnaký účel.

Možno dôjsť k právnemu záveru, že sťažovateľovi patrila odmena a náhrada hotových výdavkov za obe podané žiadosti.

20. K namietanému nezvýšeniu tarifnej odmeny z dôvodu spojenia viacerých trestných vecí obvineného na spoločné konanie

Sťažovateľ poukazuje na § 18 ods. 1 Trestného poriadku, z ktorého podľa jeho názoru nevyplýva, že by išlo o spojenie viacerých trestných vecí vyplývajúce zo zákona. To vylučuje možnosť aplikácie § 13 ods. 4 vyhlášky, pretože správne sa malo postupovať podľa § 13 ods. 3 vyhlášky.

Okresný súd, naopak, tvrdí, že išlo o spojenie vecí zo zákona postupom podľa § 18 ods. 1 Trestného poriadku, a preto bolo namieste aplikovať § 13 ods. 4 vyhlášky.

Podľa § 18 ods. 1 Trestného poriadku o všetkých trestných činoch toho istého obvineného a proti všetkým obvineným, ktorých trestné činy spolu súvisia, sa môže vykonať spoločné konanie, ak to zrejme nebude brániť ukončeniu veci v primeranej lehote.

Podľa § 13 ods. 3 vyhlášky pri spojení dvoch alebo viacerých vecí sa základná sadzba tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou zvyšuje o tretinu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v ostatných spojených veciach.

Podľa § 13 ods. 4 vyhlášky ustanovenie odseku 3 sa nepoužije, ak spojenie vecí na spoločné prejednanie vyplýva zo zákona. V takej veci sa určí výška tarifnej odmeny podľa veci, ktorej hodnota je najvyššia.

Z citovaného ustanovenia § 18 ods. 1 Trestného poriadku je zrejmé, že o tom, či sa o všetkých trestných činoch toho istého obvineného vykoná spoločné konanie, rozhoduje orgán činný v trestnom konaní, resp. súd, ktoré zvažujú, či spoločné konanie nebude brániť ukončeniu veci v primeranej lehote. Nejde teda o také spojenie vecí na spoločné prejednanie, ktoré by povinne (obligatórne) vyplývalo zo zákona, teda tak, ako to má na mysli § 13 ods. 4 vyhlášky.

Podľa názoru ústavného súdu pri správnom výklade § 13 ods. 4 vyhlášky treba brať do úvahy, že toto ustanovenie sa vzťahuje tak na spojenie vecí na spoločné prejednanie podľa Trestného poriadku, ako aj podľa civilných procesných predpisov. V civilnom procesnom práve existuje viacero typov konaní, ktoré sú zo zákona (*ex lege*) spojené (napr. konanie o rozvode manželstva s konaním o úprave práv a povinností k maloletým deťom pochádzajúcim z manželstva pre čas po rozvode manželstva, konanie o určenie otcovstva s konaním o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu, otcovstvo ktorého sa určuje, atď.). Naproti tomu z § 18 Trestného poriadku takéto povinné (zákonom nariadené) prípady spojenia vecí nevyplývajú.

Vzhľadom na uvedené nemožno akceptovať právny záver okresného súdu, podľa ktorého išlo o spojenie viacerých trestných vecí na spoločné prejednanie, ktoré vyplýva zo zákona (§ 13 ods. 4 vyhlášky).

Okresný súd v uznesení konštatuje, že prokurátor podal obžalobu jednak pre zločin sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 3, ďalej pre pokračovací zločin sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 3 a napokon pre pokračovací prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 2 Trestného zákona.

Podľa názoru ústavného súdu v prípade pokračovacieho trestného činu (skladajúceho sa z viacerých dielčích skutkov) ide o jeden skutok, o ktorom z povahy vecí vyplýva, že sa o ňom má konať v rámci jedného konania. To však nemožno považovať za spojenie viacerých trestných vecí na spoločné prejednanie (ide o jednu trestnú vec). Naproti tomu spoločné prejednanie pokračovacieho zločinu sprenevery, pokračovacieho prečinu podvodu a zločinu sprenevery je spojením viacerých trestných vecí na spoločné prejednanie.

Vzhľadom na dosiaľ uvedené sťažovateľovi patrila odmena zvýšená v zmysle § 13 ods. 3 vyhlášky.

21. K namietanému nepriznaniu odmeny za účasť obhajoby pri „odpečatení igelitových vreciek“

Sťažovateľ tvrdí, že neobstojí právny názor okresného súdu, podľa ktorého k žiadnemu úkonu právnej služby v danej súvislosti nedošlo. Okresný súd tento vyšetrovací úkon bagatelizuje už aj tým, že ho označuje ako „*odpečatovanie igelitových vreciek a mechanické spisovanie zoznamu vydaných vecí*“. Neakceptovateľné je aj tvrdenie, že sťažovateľ ako obhajca neposkytol pri týchto úkonoch žiadnu právnu službu, pretože sa k ničomu nevyjadroval a nič nenavrhol, pričom jeho úloha mala byť iba kontrolná. V skutočnosti išlo o úkony vykonané vyšetrovateľom, ktorých sa obhajca zúčastnil. Podávanie prípadných návrhov je právom, nie teda povinnosťou obhajcu. Sťažovateľ bol na tento úkon predvolaný, a preto sa ho aj zúčastnil. Prihliadol pritom aj na pokyn klienta, ktorý na jeho účasti trval.

Okresný súd zdôrazňuje, že podľa obsahu vyšetrovacieho spisu na 177 stranách je zadokumentovaný „*Zoznam vydaných vecí*“, ako aj to, že 19. októbra 2016 bolo za účasti advokátskej koncipientky sťažovateľa začaté s odpečatením igelitových vreciek a tento proces bol ukončený 9. februára 2017. Požiadavku obvineného, aby sa sťažovateľ tohto úkonu zúčastnil, nemožno zahrnúť objektívne a spravodlivo do práva na obhajobu vo veci, predmetom ktorej je „iba“ sedem konkrétnych motorových vozidiel. Prítomnosť obhajoby

na tomto úkone nezodpovedá zákonnej požiadavke, aby advokát postupoval s odbornou starostlivosťou, konal čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dbal na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných služieb.

Podľa názoru ústavného súdu pri posúdení tejto časti sťažnosti je podstatné správne zodpovedať otázku, či prítomnosť obhajoby na uvedenom úkone bolo možné zahrnúť objektívne a spravodlivo do práva obvineného na obhajobu v danej veci.

Medzi účastníkmi konania je nesporné, že išlo o vyšetrovací úkon v rámci prípravného konania, o ktorom vyšetrovateľ považoval za potrebné obvineného, resp. sťažovateľa ako jeho obhajcu informovať, a to pre ten účel, aby sa sťažovateľ mal možnosť tohto vyšetrovacieho úkonu zúčastniť. Sťažovateľ sa rozhodol po konzultácii s obvineným (ktorý na jeho účasti pri úkone trval) prostredníctvom advokátskej koncipientky zúčastniť sa vyšetrovacieho úkonu.

Ústavný súd vychádza z toho, že spisovanie zoznamu vydaných vecí má z hľadiska obhajoby obvineného predovšetkým kontrolný význam, ktorým sa má zabezpečiť, aby všetky skutočne vydané veci boli do zoznamu pojaté a boli v ňom správne a výstižne pomenované (označené) tak, aby neboli pochybnosti o tom, aké veci boli vydané, a aby nebola možná ich prípadná zámena. Nesprávnosť, resp. nepresnosť či neúplnosť takéhoto zoznamu môže mať právne dôsledky napríklad v prípadoch, keď dôjde napokon k vráteniu vydaných vecí. Nemožno preto akceptovať ťažiskový právny názor okresného súdu, podľa ktorého tento úkon nebolo možné zahrnúť objektívne a spravodlivo do práva obvineného na obhajobu v danej veci.

Vychádzajúc z dosiaľ uvedeného, možno konštatovať, že priznaním neúplnej odmeny a náhrady hotových výdavkov sťažovateľovi došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

22. Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 3 T 29/2017-2253 z 13. apríla 2018 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

V ďalšom konaní bude okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu.

23. Sťažovateľ požadoval úhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 488,13 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi odmenu za tri úkony právnych služieb v roku 2018 v sume po 153,50 € a za tri režijné paušály v sume po 9,21 €, teda celú požadovanú sumu 488,13 € (bod 3 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

24. Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. januára 2019